

ҮНДСЭН ХУУЛИЙН ЦЭЦ

1996 оны 07 дугаар сарын 17-ны өдөр

Дугаар 06

Улаанбаатар хот

УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ХУУЛИЙН 22 ДУГААР ЗҮЙЛИЙН 1 ДҮГЭЭР ЗААЛТ МОНГОЛ УЛСЫН ҮНДСЭН ХУУЛИЙН 29 ДҮГЭЭР ЗҮЙЛИЙН 1 ДҮГЭЭР ЗААЛТЫГ ЗӨРЧСӨН ТУХАЙ МАРГААНЫ ТАЛААР / ДҮГНЭЛТ /

Үндсэн хуулийн Цэцийн энэхүү дүгнэлтийг 1996 оны 7 дугаар сарын 17-ны өдрийн 15.30 цагаас Төрийн ордны 251 дүгээр өрөөнд зөвлөлдөж гаргав.

Цэцийн хуралдааныг Үндсэн хуулийн Цэцийн дарга Г.Совд даргалж, гишүүд Ж.Бямбаа /илтгэгч/, Н.Жанцан, С.Жанцан, Д.Чилхаажав нарын бүрэлдэхүүнтэй, Цэцийн түшмэл Ж.Баттуяаг Цэцийн хуралдааны нарийн бичгийн даргаар оролцуулан хийв.

Тус хуралдаанд маргагч тал болж Нийслэлийн Баянгол дүүргийн 13 дугаар хорооны иргэн Д.Ламжав, Улсын Их Хурлын итгэмжлэгдсэн төлөөлөгчөөр Улсын Их Хурлын гишүүн С.Төмөр, Р.Гончигдорж нар оролцов.

Иргэн Д.Ламжав 1996 оны 07 дугаар сарын 08-нд Үндсэн хуулийн Цэцэд хандаж гаргасан өргөдөлдөө: Улсын Их Хурлын тухай хуулийн 22 дугаар зүйлийн 1-ийн "Улсын Их Хурлын гишүүн Засгийн газрын гишүүнээр томилогдвол гишүүнийхээ бүрэн эрхийг хэвээр хадгална. Засгийн газрын бүрэлдэхүүнд байх Улсын Их Хурлын гишүүний тоо Засгийн газрын нийт гишүүний гуравны нэгээс хэтэрч болохгүй" гэсэн заалт нь Үндсэн хуулийн 29-ийн 1-ийг, тухайлбал: Улсын Их Хурлын гишүүн нь хуулиар тогтоосон үүрэгт үл хамаарах бусад ажил, албан тушаал хавсарч болохгүй гэсэн заалтыг зөрчиж байна.

Өмнөх Засгийн газарт тохиолдсон энэхүү алдааг давтахгүй байх үүднээс миний өргөдлийг Засгийн газрын шинэ Ерөнхий сайд, бусад сайдыг томилогдохоос өмнө хэлэлцэн шийдвэрлэж өгөхийг Цэцээс гүнээ итгэмжлэн хүсч байна гэжээ.

Иргэн Д.Ламжав 1996 оны 07 дугаар сарын 09-ний өдөр Цэцэд өгсөн нэмэлт тайлбартаа:

"... Үндсэн хуулийн 20 дугаар зүйлд хууль тогтоох эрх мэдлийг гагцхүү Улсын Их Хуралд хадгална, зүйл 25 дотор байгаа хууль батлах, нэмэлт өөрчлөлт оруулах, хууль болон Улсын Их Хурлын бусад шийдвэрийн биелэлтийг хянан шалгах асуудлыг Улсын Их Хурал өөрийн онцгой бүрэн эрхэд хадгалж шийдвэрлэнэ гэж заасан. Эдгээр заалтаар Улсын Их Хурлын, улмаар Улсын Их Хурлын гишүүний үндсэн үүргийн зонхилох хэсэг тодорхойлогдож байгаа учраас Улсын Их Хурлын гишүүнтэй холбоотой аливаа хууль үндсэн үүргийн энэхүү зонхилох хэсэгт хохирол учруулах ёсгүй гэж үзэж байна. Гэтэл Улсын Их Хурлын гишүүнийг Ерөнхий сайд буюу Засгийн газрын гишүүн байхыг хуулиар зөвшөөрсөн нь тухайн гишүүнд хууль хэрэгжүүлэх, хууль тогтоох болон хуулийн хэрэгжилтийг хянах гэсэн хоорондоо сонирхлын зөрчил бүхий хоёр үүргийг оногдуулж байна.

Практик талаасаа нэг хүн Засгийн газрын болон Улсын Их Хурлын гишүүний үүрэгт ажлыг давхар гүйцэтгэх боломжтой гэх үндэслэл бага бөгөөд энэ байдлыг хүлээн зөвшөөрсөн нь Улсын Их Хурлын тухай хуулийн зүйл 22-ын 3 дотор байгаа "Улсын Их Хурлын гишүүн Засгийн газрын бүрэлдэхүүнд орвол энэ хоёр албан тушаалын цалингийн аль нэгийг нь сонгох эрхтэй. Түүний ажлын цагийг зохицуулах журмыг Улсын Их Хурлын дарга Ерөнхий сайдтай зөвшилцөн захирамжаараа зохицуулна" гэсэн заалтаар нотлогдож байна.

1-д дурьдсан сонирхлын зөрчил нь эрх мэдлийн хуваарилалтад хохирол учруулж байгаагаараа ноцтой бөгөөд түүнийг Улсын Их Хурлын тухай хуулийн зүйл 22-ын 2 дахь "Улсын Их Хурлын гишүүн Засгийн газрын бүрэлдэхүүнд орвол Улсын Их Хурлын болон байнгын хорооны даргаар сонгогдож болохгүй бөгөөд засгийн газарт итгэл хүлээлгэх, түүнийг огцруулах, өөрийг нь Засгийн газрын гишүүнээр томилох зэрэг өөртэй нь шууд холбогдсон асуудлаар санал хураахад таслах эрх эдлэхгүй" гэсэн заалтаар ч засах боломжгүй гэж үзэж байна.

Цэцээс миний өргөдлийг хууль зүйн үндэслэлтэй гэж дүгнэх тохиолдолд Улсын Их Хурлын тухай хуулийн зүйл 22-ын 2 ба 3 дахь заалтуудыг нэгэн адил хамтад нь хүчингүй болгож өгөхийг гүнээ хүсье гэжээ.

Цэцийн хуралдаанд оролцож буй Улсын Их Хурлын итгэмжлэгдсэн төлөөлөгч, Улсын Их Хурлын гишүүн С.Төмөр хэлэхдээ: "Энэ асуудал бүр 1991 оны 12 дугаар сард Монгол Улсын Үндсэн хуулийн төслийг хэлэлцэж байх үед яригдаж байсан. Ардын Их Хурлын депутат Р.Хатанбаатар "Улсын Их Хурлын гишүүн Ерөнхий сайд болон зарим гол гол яамдын сайдаар хавсран ажиллаж болно" гэсэн санал гаргаж хэлэлцүүлжээ. Түүнийг нь депутатуудын олонхи дэмжээгүй нь үнэн. Дараа нь депутат Болд, Дамдинсүрэн нар "Улсын Их Хурлын гишүүн бүрэн эрхийнхээ хугацаанд хуулиар тогтоосон үүрэгт нь үл хамаарах ажил, албан тушаал хавсарч болохгүй гэсэн томъёоллоор 2 дахин санал хураалгахад 82 хувиар төслийн томъёоллыг зөвшөөрсөн байна лээ. Хэдий тийм боловч Улсын Их Хурлын хуулийн 22-ын 1 дүгээр заалт Үндсэн хуулийн 29-ийн 1-ийг зөрчсөн гэж шууд үзэх үндэслэл муутай санагдана. Зөрчсөн, зөрчөөгүй гэж хэлэх хуулийн үндэслэл тодорхой биш учраас Үндсэн хуулийн Цэц асуудлыг тал бүрээс нь нягтлан үзэж зөв шийдвэр гаргана гэж найдаж байна гэв.

Иргэн Д.Ламжав: Үндсэн хуулийн 20 дугаар зүйл, 25 дугаар зүйлийн нэгд заасан Улсын Их Хурлын онцгой бүрэн эрхийг Улсын Их Хурлын гишүүн Засгийн газрын бүрэлдэхүүнд орсон ч бусад гишүүдтэйгээ хамт эдлэх учиртай. Тэгээд ч түүнд хязгаарлалт тавих хууль зүйн үндэслэлгүй санагдана. Засгийн газрын бүрэлдэхүүнд орсон Улсын Их Хурлын гишүүн хууль тогтоох, хуулийн хэрэгжилтийг хянах болон хууль хэрэгжүүлэх гэсэн нэгэн субъект хэрэгжүүлэхэд хоорондоо зөрчилд орж болзошгүй, эрх үүргийг эдлүүлэх нь үндсэн хуулийн үзэл санаанд төдийлөн нийцэхгүй байна.